

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

 rose stories

Expertisecentrum
Literair Vertalen

 Groep
Algemene
Uitgevers

PASSIONATE
BULKBOEK

het Prins Bernhard
cultuurfonds

provinsje fryslân
provincie fryslân

Stichting Collectieve
Propaganda van het
Nederlandse Boek

 LITERATUUR
VLAANDEREN

STICHTING LEZEN

taal:
unie

AUTEURS
BOND

Samenvatting

Stakeholdersonderzoek

2023

de
Schrijvers_
centrale

Interviews: Maarten Dassing

Gesprekspartners

1. Auteursbond
Jan Hilbers (directeur), Annemarie van Toorn (senior jurist)
2. Groep Algemene Uitgevers (GAU)
Martijn David (secretaris GAU), Tanja Hendriks (voorzitter Literaire Uitgevers Groep)
3. De Schrijverscentrale
Johanna Somers (directeur), Jasper van Merwijk (adviseur)
4. Literatuur Vlaanderen
Paul Hermans (directeur), Marieke Roels (coördinator internationaal beleid)
5. Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV)
Gea Schelhaas (directeur)
6. Stichting Lezen
Gerlien van Dalen (directeur)
7. Provincie Fryslân
Esther Rodenhuis (beleidsmedewerker Literatuur en Letteren)
8. CPNB
Eveline Aendekerk (directeur)
9. Koninklijke Boekverkoopersbond
Anne Schroën (directeur)
10. De Taalunie
Martijn Nicolaas (senior beleidsadviseur)
11. Prins Bernhard Cultuurfonds
Romkje de Bildt (secretaris commissie geschiedenis en letteren)
12. Passionate Bulkboek
Giel van Strien (directeur)
13. Explore the North
Mark Hospers (directeur)
14. Mensen Zeggen Dingen
Teddy Tops (artistiek leider)
15. De Correspondent
Milou Klein Lankhorst (uitgever), Channa van Dijk (adjunct-uitgever)
16. Rose Stories
Ibtisam Harrak (directeur)

Samenvatting

Wat vinden de belangrijkste stakeholders in het letterenveld van het Nederlands Letterenfonds? Om die vraag te beantwoorden sprak ik in februari en maart met zestien vertegenwoordigers van belangenorganisaties, samenwerkingspartners en instellingen die subsidie van het fonds hebben gekregen. Op de volgende pagina's volgen de verslagen van ieder gesprek. Hieronder schets ik het overkoepelende beeld dat uit al die gesprekken oprijst.

Ronduit positief

De stakeholders zijn ronduit positief over het Letterenfonds. Het fonds voert zijn taak om de kwaliteit en diversiteit van de literatuur in binnen- en buitenland te bevorderen, uitstekend uit en heeft een duidelijke visie daarop. De medewerkers zijn deskundig, betrokken, zorgvuldig, benaderbaar en misschien wel het belangrijkste: ze denken actief mee met aanvragers om hun plannen te helpen realiseren. Het fonds is er voor de makers.

Hooguit kun je stellen dat de communicatie soms beter kan. Wat precies heeft het Letterenfonds schrijvers en vertalers allemaal te bieden? Het zou voor sommige gesprekspartners beter zijn als het fonds daar actiever mee naar buiten trad. In het verlengde daarvan vragen meerdere partijen om vaker regulier overleg te voeren over de ontwikkelingen in het veld. Ook viel het enkelen op dat het fonds door de combinatie van een reorganisatie en enkele zieke medewerkers, die daardoor enige tijd uitgeschakeld waren, soms iets te veel naar binnen gericht is geweest. De pandemie versterkte die indruk.

De belangen van makers

Het Nederlands Letterenfonds wordt door de stakeholders gezien als een cruciale instelling voor de letterensector. Niet alleen doordat het met subsidies schrijvers en vertalers in staat stelt om werk af te leveren dat de Nederlandse literatuur verrijkt (en zo indirect ook de uitgeverij en de boekhandel ondersteunt), of dat het de Nederlandse literatuur in het buitenland promoot, maar ook omdat het als onafhankelijke instelling boven de partijen de belangen van makers en het vak in brede zin kan behartigen.

De gesprekspartners hebben geen klachten over de manier waarop het de kerntaken uitvoert. In het binnenland worden de juiste schrijvers en vertalers ondersteund, er is genoeg budget voor de bestaande regelingen en het fonds weet het goede midden te vinden tussen naleving van de regels en een coulante omgang daarmee. Wel zouden meerderen het toejuichen als het fonds meer financiële steun geeft aan talentvolle auteurs die nog geen publicatie op hun naam hebben.

Ook krijgt het fonds lof voor het buitenlandbeleid. Het fonds heeft kennis van zaken, toont inzet, beschikt over een uitstekend netwerk en schuift interessante auteurs naar voren. Eventueel zou het méér kunnen doen om de banden met partijen in het buitenland aan te halen, bijvoorbeeld door schrijvers vaker een residentie over de grens aan te bieden of de banden met afdelingen Neerlandistiek elders aan te halen.

De verbreding

De gesprekspartners zijn er ook blij mee dat het fonds nadrukkelijk meer dan een subsidiegever lijkt te worden. Doordat het fonds nu ook ontwikkelbeurzen aan schrijvers geeft, draagt het actief bij aan de professionalisering van de beroepsgroep. Doordat het nu ook een ontwikkelbeurs geeft aan startende vertalers, levert het een belangrijke bijdrage aan de vitaliteit van de vertaalcultuur op lange termijn. En zo zijn er meer voorbeelden te geven.

Deze algemeen waargenomen verbreding van het fonds sluit aan bij de speerpunten uit het beleidsplan 2021-2024. De aandacht voor literatuur buiten het boek, de diversiteit en inclusiviteit van de letteren, fair practice voor makers en andere zzp'ers, en leesbevordering dragen er niet alleen toe bij dat literatuur in al zijn verschijningsvormen anno 2023 wordt ondersteund, maar ook dat de sector gezond en levendig blijft.

Oordeel opschorten

Dat gezegd hebbend moet worden opgemerkt dat het werkerrein van het Letterenfonds zo breed is, dat velen het gevoel hebben niet goed te weten wat het allemaal doet – laat staan hóe ze de veelheid aan regelingen, programma's en beleidslijnen uitvoert. De meesten weten wel dat het fonds diversiteit en inclusiviteit bevordert of een Fair Practice Code heeft ondertekend, maar kunnen daar geen oordeel over vellen.

En zelfs direct betrokkenen, die weten hoe het fonds bijvoorbeeld de regeling 'Makers buiten het boek' heeft opgezet of er zelfs over geadviseerd hebben, schorten als het ware hun oordeel op. Het fonds ontplooit nog zo kort activiteiten op dit terrein dat het voor hen te vroeg voelt om te oordelen of het beleid effectief is en werkelijk iets toevoegt. Het is voor nu voldoende dát het fonds hier werk van maakt. Een evaluatie volgt later.

Datzelfde geldt uiteraard voor de toegenomen inspanningen op het gebied van leesbevordering. Eerst afwachten. Tegelijk onderkent iedereen dat dit niet de primaire taak is van het Letterenfonds. Voor leesbevordering is al Stichting Lezen – plus een in de ogen van sommigen wel erg ruim aanbod aan allerlei soorten initiatieven om leesvaardigheden en leesplezier te promoten. Het is daarom zaak dat het fonds goed zicht houdt hoe de eigen inspanningen zich verhouden tot die van anderen.

De noden van deze tijd

Alle lof voor het Letterenfonds wil niet zeggen dat kritiek onmogelijk is. Dit is echter geen fundamentele kritiek op het functioneren van het fonds. Het is altijd detailkritiek over de manier waarop het met sommige ontwikkelingen omgaat. Zo ziet de provincie Fryslân graag standaard één Friestalige boek in de brochures voor buitenlandse uitgevers en vragen de uitgevers meer oog voor het toegenomen belang van literair agenten.

Tegelijk stellen sommige stakeholders dat het goed is als het Letterenfonds zich wel degelijk bezint op zijn eigen functioneren. Dat komt voor een belangrijk deel omdat zij, expliciet gevraagd naar wat het fonds anders zou kunnen doen, wijzen op de veranderingen in de maatschappij. Van de leescrisis tot de opmars van het Engels in Nederland, of de aanstaande herziening van het fondsenstelsel per 2029. Het ligt dan voor de hand je hardop af te vragen: sluit de werkwijze van het fonds aan bij de noden van deze tijd?

Corona: snel in actie

De manier waarop het Letterenfonds de uitdaging van corona heeft opgepakt, kan op veel bijval rekenen. Het fonds moest snel in actie schieten, maar wist ondanks de tijdsdruk en de doorlopende reguliere werkzaamheden te luisteren naar het veld, binnen de gestelde kaders makers goed te ondersteunen en steeds zorgvuldig te opereren. Het werd gewaardeerd dat het fonds veel makers kon ondersteunen en dat de steun bijdroeg aan hun verdere ontwikkeling en carrière.

Maarten Dassing
Leiden, maart 2023

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam

Postbus 16588
1001 RB Amsterdam

t +31 (0)20 520 73 00
post@letterenfonds.nl
www.letterenfonds.nl

